



CZU: 342.565.2 (478)

PROPUNERI DE LEGE FERENDA PRIVIND AMENDAREA UNOR PREVEDERI DIN CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA, A LEGII CU PRIVIRE LA CURTEA CONSTITUȚIONALĂ ȘI ALE CODULUI JURISDICȚIEI CONSTITUȚIONALE

Mihai CORJ,

avocat, mediator, doctor în drept, conferențiar universitar,
Președinte al AO Institutul de Creație Legislativă „LEX SCRIPTA”

Acest articol este elaborat în scopul depășirii situației create în chestiunea ce ține de: organele de conducere a Parlamentului; determinarea limitelor aplicării dreptului discreționar și obligația Președintelui Republicii Moldova la dizolvarea Parlamentului; precizarea subiecților abilitați cu dreptul de sesizare cu excepție de neconstituționalitate; clarificarea numărului de cetățeni cu drept de vot, care pot iniția revizuirea Constituției; stabilirea plafonului de vârstă pentru exercitarea funcției de judecător constituțional; neexecutarea hotărârilor/adreselor Curții Constituționale etc.

Cuvinte-cheie: revizuirea Constituției, amendamente, proiect de lege ferenda, Curtea Constituțională, calcularea unor termene, plafon de vârstă etc.

PROPOSALS OF THE LAW ON THE AMENDMENT OF CERTAIN PROVISIONS OF THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA, THE LAW ON THE CONSTITUTIONAL COURT AND THE CODE OF CONSTITUTIONAL COURT

Mihai CORJ,

lawyer, mediator, Doctor of Law, Associate Professor, Chairman of the Institute for Legislative Creation „LEX SCRIPTA”

This article is designed to overcome the situation created in the matter of: the governing bodies of Parliament; determining the limits of the application of the discretionary right and the obligation of the President of the Republic of Moldova to dissolve the Parliament; specifying the subjects subject to the right of referral with exception of unconstitutionality; clarifying the number of citizens with the right to vote, who can initiate the revision of the Constitution; setting the age limit for the office of constitutional judge; non-execution of decisions / addresses of the Constitutional Court, etc.

Keywords: Revision of the Constitution, amendments, draft law, Constitutional Court, calculating terms, age limit, etc.

Introducere. Subsemnatul recomandă subiecților abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă adoptarea unui set de propuneri legislative, astfel că, Constituția Republicii Moldova, Legea cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției constituționale să corespundă criteriilor de calitate și să fie conforme cerințelor timpului.

Actualitatea acestui articol este incontestabilă, deoarece atenționează asupra unor lacune existente actualmente în legislație, însă cel mai important este faptul că punem la dispoziția legiuitorului și o soluție, privind eliminarea curențelor existente în legislație de mai bine de două decenii. Așadar, importanța acestui studiu nu este de neglijat, deoarece noi propunem un proiect *de lege ferenda* pentru

modificarea unor acte legislative și revizuirii Constituției Republicii Moldova. Prin amendamentele pe care le propunem la Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, la Codul jurisdicției constituționale se va face, sperăm, puțină ordine în legislație. Ca urmare a scurgerii timpului de la ultima adresare a noastră din 15 ianuarie 2013 către subiecții abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă și luând în considerație faptul că legiuitorul, în cele din urmă, a aplecat urechea la unele propuneri legislative și la unele amendamente propuse de noi în proiectul de Lege privind modificarea unor acte legislative (Legea cu privire la Curtea Constituțională, precum și Codul jurisdicției constituționale), am decis să reiterăm propuneri-

le respective cu amendamentele care, nu știm din ce motive, până în prezent nu și-au găsit reflectare în Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și în Codul jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995. Fiind unul dintre candidații la funcția de judecător la Curtea Constituțională, dorim să venim în ajutorul Parlamentului Republicii Moldova, pentru ca *Onorata Curte* să-și exercite mandatul conducându-se de prevederile unor acte legislative conforme cu prescripțiile Constituției Republicii Moldova. Anterior am constatat faptul că în Legea cu privire la Curtea Constituțională și în Codul jurisdicției constituționale există multe curențe care nu au fost eliminate de către legiuitor până în



prezent, deși noi am elaborat și am expediat proiectul respectiv tuturor subiecților abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă. Totodată, ținem să menționăm că unele amendamente propuse de noi și-au găsit reflectare în actele legislative citate. În felul acesta, prin art. II din Legea nr. 95 din 21.05.2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative au fost operate modificări în art. 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995, unde dispoziția normei legale a preluat conținutul aproape intact al normei constituționale (art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție): „efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”, fără ca aceleași modificări să fie efectuate în prevederile statuate la art. 62 lit. a) și, respectiv, stipulate la art. 38 alin. (1) lit. j) din Codul jurisdicției constituționale. De altfel, aceleași modificări urmau să survină și la art. 4 alin. (1) lit. a) și, respectiv, în art. 25 lit. j) din Legea cu privire la Curtea Constituțională. Reiterăm faptul că unele prevederi de la art. 4 alin. (1) lit. a), art. 25 lit. j) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, art. 38 alin. (1) lit. j), art. 62 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale sunt contrare prevederilor art. 135 alin. 1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova. Așadar, am constatat, cu regret, că unele prevederi ale normelor legale contravin prevederilor normelor constituționale, statuate expres de către legiuitor la art. 135 alin. (1) lit. a).

Materiale utilizate și metode aplicate. În procesul studiului au fost utilizate metodele analizei, sintezei, comparației etc. Materialele folosite sunt cercetările doctrinare din domeniul vizat, precum și cercetările legislației

în vigoare și jurisprudența Curții Constituționale.

Scopul studiului. În acest demers științific, noi ne vom referi la unele chestiuni ce țin de: organele de conducere a Parlamentului; determinarea limitelor aplicării dreptului discreționar și obligația Președintelui Republicii Moldova la dizolvarea Parlamentului; precizarea subiecților abilitați cu dreptul de sesizare cu excepție de neconstituționalitate; clarificarea numărului de cetățeni, cu drept de vot, care pot iniția revizuirea Constituției; stabilirea plafonului de vârstă pentru exercitarea funcției de judecător constituțional; neexecutarea hotărârilor/adreselor Curții Constituționale etc. Scopul final: înaintarea unor propuneri *de lege ferenda* privind amendarea Constituției Republicii Moldova, a Legii cu privire la Curtea Constituțională și a Codului jurisdicției constituționale.

Rezultate obținute și discuții. Există mai multe lacune în actele legislative enumerate, în acest caz scopul nostru fiind de a aduce prevederile normelor legale în deplină concordanță cu prevederile normelor constituționale, astfel încât, pe lângă perfecționarea legislației, să sporească și cultura juridică în societate, întrucât și Parlamentul, și Guvernul, timp de mai bine de 20 ani, au proliferat nihilismul juridic în această chestiune, iar Curtea Constituțională n-a găsit timp pentru a se îngriji și de „propria legislație”. Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, este independentă și se supune numai Constituției. Curtea Constituțională garantează supremația Constituției. Ea se conduce în activitatea sa de Constituție, de Legea cu privire la Curtea Constituțională și de Codul jurisdicției constituționale. După cum am menționat deja, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul asupra constituționalității legilor și hotărârilor

Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, deci Curtea Constituțională se află la dispoziția subiecților abilitați cu dreptul de a sesiza *Onorata Curte*. Astfel, conchidem că Curtea Constituțională nu se poate autosesiza decât în raport cu propriile hotărâri și numai în anumite cazuri. În temeiul prevederilor stipulate de către legiuitor la art. 7 din Codul jurisdicției constituționale, orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte se consideră constituțional până când neconstituționalitatea lui va fi dovedită în procesul justiției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod. Conform prevederilor statuate la art. 79 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale [8], dacă la examinarea cauzei Curtea Constituțională constată existența unor lacune în legislație ce se datorează nerealizării unor prevederi ale Constituției, ea atrage atenția organelor respective, printr-o *Adresă*, asupra lichidării acestor lacune. Așadar, Curtea Constituțională nu este în drept să se autosesizeze și, de asemenea, nu poate să adopte o *Adresă* asupra necesității lichidării lacunelor din legislație, dacă existența acestor lacune nu a fost constatată la examinarea unei cauze de către *Onorata Curte*. În temeiul prevederilor constituționale și legale, Curtea Constituțională este compusă din 6 judecători. Conform prevederilor statuate expres la art. 8 alin. (1) lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, președintele Curții Constituționale constată cazurile de încetare a mandatului judecătorului, prevăzute de lege, și sesizează autoritatea publică ce l-a desemnat să numească un judecător pentru postul devenit vacant. Conform art. 18 alin. (1) lit. a) și b) din legea citată, mandatul



de judecător al Curții Constituționale încetează și se declară vacantă funcția în caz de: 1) expirare a mandatului și 2) demisie. În cazul încetării mandatului judecătorului, președintele Curții sesizează autoritatea competentă în termen de cel mult 3 zile de la data declarării funcției vacante, solicitându-i să numească un nou judecător, iar în temeiul art. 20 alin. (2) autoritatea competentă numește judecătorul în termen de 15 zile de la data sesizării președintelui Curții Constituționale. Cvorumul pentru plenul Curții Constituționale este de două treimi din numărul judecătorilor acesteia, deci Onorata Curte poate examina sesizările și delibera într-o componență minimă de 4 judecători. Se mai întâmplă ca cei chemați să vegheze asupra constituționalității actelor legislative și normative, cu regret, din anul 2000 până în 2013, să nu observe că unele prevederi ale art. 6 alin. (2) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională [9] erau contrare prevederilor normei constituționale statuate în art. 136 alin. (2) din Constituție. Dacă vreun subiect competent ar fi sesizat Curtea Constituțională, *Onorata Curte* ar fi fost nevoită să recunoască unele prevederi din lege și din cod ca fiind neconstituționale (sintagma „Președintele Republicii Moldova” de la art. 6 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, unele prevederi din Codul jurisdicției constituționale – cuvântul „regulamentelor” și cuvântul „dispozițiilor”. *Nolens, volens*, apare întrebarea: Ce fel de control al constituționalității efectuează Curtea Constituțională, dacă Legea-cadru cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției constituționale conțin, deja mai bine de 20 ani, unele prevederi neconforme cu Constituția? *Inter alia*, menționăm că propunerile formulate de noi, prin care solicităm excluderea din lege și din cod

a unui subiect abilitat cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională, precum Judecătoria Economică, a fost transpusă în viață în temeiul Legii nr. 163 din 22.07.2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Așadar, constatăm că munca depusă de subsemnat nu a fost în van, totuși nu înțelegem de ce până în prezent prevederile normelor legale nu au fost ajustate la cele constituționale și nu au fost înlăturate celelalte carențe vizibile în respectivele acte legislative, atunci când noi am pus la dispoziție un proiect *de lege ferenda* în acest sens, de exemplu: 1) prevederile de la art. 4 alin. (1) lit. a), art. 25 lit. j) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, art. 38 alin. (1) lit. j), art. 62 lit. a) din Codul jurisdicției constituționale contravin prevederilor art. 135 alin. 1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova [1]; 2) prevederile art. 6 alin. (2) din Legea nr. 317-XIII din 13.XII.1994 cu privire la Curtea Constituțională până în 2013 erau contrare prevederilor normei constituționale statuate în art. 136 alin. (2) din Constituție; 3) celelalte carențe, de asemenea, sunt relevate în proiectul de lege propus pentru dezbateri publice. Noi reiterezăm poziția noastră civică, de altfel, constantă, inclusiv în vederea reglementării uniforme și motivaționale pentru tânăra generație, ca la un anumit moment al vieții să aibă șanse reale de a deține funcția de judecător la Curtea Constituțională. Actualmente, conform prevederilor legislației în vigoare, aspirantul la funcție poate fi numit la vârsta de 69 de ani, iar alții vor insista și la limita legii să accedă în funcție și la vârsta de 70 de ani, unde, după numire, judecătorul depune jurământul și va intra în exercitarea mandatului pentru o perioadă de 6 ani. Astfel, o persoană va putea exercita funcția de judecător până la vârsta de 75 de ani. De ce nu am include o prevedere exhaustivă, cum există în raport cu

judecătorii instanțelor de drept comun și chiar cu judecătorii-asistenți ai Curții Constituționale, unde plafonul-limită până la care poate fi exercitată funcția dată este de 65 de ani? Pentru judecătorii Curții Constituționale propunem stabilirea plafonului-limită de 70 de ani pentru exercitarea funcției. Dispoziția de la art. 21 alin. (5) din Lege, care prevede că judecătorul Curții Constituționale care s-a retras din componența ei „după atingerea limitei de vârstă pentru această funcție” nu coroborează cu prevederile nici a unei norme, deoarece legiuitorul la art. 11 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională indică asupra faptului că limita de vârstă pentru numirea în funcția de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani, și nu a plafonului de vârstă până la care poate fi exercitată această funcție. Până când nu vom concretiza expres prin Lege la art. 11 alin. (2) care este limita de vârstă până la care se poate exercita funcția de judecător al Curții Constituționale (70 de ani), fără posibilitatea ca la vârsta de 70 de ani să fie preluat un nou mandat de 6 ani, până atunci prevederile art. 21 alin. (5) din Lege sunt abstracte. Propunem expunerea art. 11 alin. (2) din Lege într-o nouă redacție: „(2) Plafonul-limită de vârstă pentru exercitarea funcției de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani”.

Reținem: Deoarece numirea inițială, și nu numai, a doi judecători a fost de competența Președintelui Republicii Moldova, actualmente aceasta fiind atribuită la competența Guvernului, considerăm echilibrată formula propusă de către autor: „Curtea Constituțională prezintă anual raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale, în luna ianuarie, Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Consiliului Superior al Magistraturii”. Totodată, menționăm că judecătorii depun



jurământul în fața Parlamentului, a Președintelui Republicii Moldova și a Consiliului Superior al Magistraturii, cu toate că sunt numiți de Parlament, Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii. Legitimația judecătorilor Curții Constituționale, de asemenea, este înmănată de Președintele Republicii Moldova. Astfel, în virtutea acestor prevederi, considerăm că și Președintele Republicii Moldova ar trebui, de asemenea, să fie informat asupra activității Curții Constituționale prin prezentarea raportului anual. Ca urmare a faptului că legislația electorală a suportat modificări, propunem o nouă variantă a art. 38 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale, care să coreleze cu prevederile legale: „Rezultatele referendumului republican, ale alegerii Președintelui Republicii Moldova și ale alegerilor Parlamentului se confirmă și se validează de Curtea Constituțională în urma examinării raportului Comisiei Electorale Centrale.” În scopul înlăturării lacunelor depistate, propunem adoptarea unei legi organice privind modificarea unor acte legislative. Astfel, ca urmare a adoptării de către Parlamentul Republicii Moldova a proiectului propus pentru discuție publică, vom aduce prevederile Legii cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, ale Codului jurisdicției constituționale în strictă conformitate cu prevederile normelor constituționale.

Studiind conținutul Legii nr. 317-XIII din 13.12.1994 cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, al Codului jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16.06.1995, cu regret, am constatat că unele prevederi ale normelor legale contravin prevederilor normelor constituționale, statuate expres de către legiuitor la art.135 alin.(1) lit.a). Așadar, trebuie să menționăm că există mai multe lacune în actele legislative enumerate *supra*, iar, în acest caz, scopul nostru este de a aduce prevederile normelor legale

în deplină concordanță cu prevederile normelor constituționale, astfel încât să sporească și cultura juridică în societate.

Atenție: subsemnatul, la diferite etape, a intervenit către subiecții abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă cu proiecte *de lege ferenda* cu privire la modificarea unor acte legislative. De altfel, autoritățile au acceptat de la bun început unele propuneri, amendamente la legislație, iar asupra altora am intervenit repetat pentru a convinge decidenții de necesitatea acceptării modificărilor aduse unor proiecte de acte normative, prezentate de subsemnat. Mai mult decât atât, și *Înalta Curte* (Curtea Constituțională) a ținut cont de unele considerente științifice ale subsemnatului. Astfel, anticipând hotărârea Curții Constituționale (HCC nr. 17 din 20.09.2011) [3], subsemnatul, la 19 septembrie 2011, în cadrul unei conferințe de presă la Agenția *Infotag* a invocat faptul că, Parlamentul nu poate institui prin lege organică o altă majoritate pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova în cazul dizolvării multiple a Parlamentului cauzată de eșuarea alegerii Președintelui, prin care s-ar aduce atingere prevederilor alineatului (3) al articolului 78 din Constituție. Prin urmare, cerința constituțională privind alegerea șefului statului cu 3/5 de voturi este executorie pentru orice Parlament, indiferent dacă a fost ales în cadrul scrutinului ordinar sau anticipat, și nu depinde de numărul de etape pe care Parlamentul le parcurge, descrise în alin.(3)-(4), constituind un criteriu fundamental în vederea validării alegerilor. *Dacă, literele, care formează cuvinte pot fi interpretate, atunci cifrele nu.*

Într-o altă hotărâre, în 2013, Curtea Constituțională declară ca fiind neconstituționale unele prevederi din Legea cu privire la Curtea Constituțională (a se vedea:HCC nr.6/2013), fapt asupra căruia subsemnatul a insistat

prin abordarea multiaspectuală a chestiunii respective (autoritățile responsabile de numirea judecătorilor constituționali), solicitând intervenția legiuitorului prin adresare directă către subiecții abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă, prin publicarea unor studii științifice, în anii 2011 și 2013, în revistele științifice de specialitate *Legea și Viața* și *Revista Națională de Drept*, precum și prin luarea de atitudine în cadrul unei conferințe de presă desfășurată la Agenția *Infotag* la 1 decembrie 2010. Ulterior, *Înalta Curte*, în 2014, a tranșat problema din ce moment un proiect de lege devine lege, relevată de către autor (în *Legea și Viața* nr. 11/2011 și în *Revista Națională de Drept* nr. 12/2011) anterior sesizării Curții (a se vedea: HCC nr. 9/2014) de către subiecții abilitați cu acest drept. *Inter alia*, în 2014, subsemnatul a atenționat autoritățile că, în proiectul Codului Educației al Republicii Moldova, s-a insistat eronat pe promovarea tezei obligativității învățământului general până la vârsta de 18 ani (suplimentar, propunerile au fost publicate în: *Legea și Viața* nr. 3-4/2014, *Revista Națională de Drept* nr. 4/2014 și *Făclia* nr. 5-9/2014). Astfel, peste 3 ani, în HCC nr. 7 din 16.02.2017, în Adresa PCC-01/162a-7 din 16.02.2017 și în § 19 din DCC nr. 33/2017, Curtea Constituțională specifică: prin învățământul general obligatoriu, constituanta legislativă a avut în vedere învățământul primar și cel gimnazial, căruia i-a acordat un regim juridic obligatoriu. Prin urmare, argumentele subsemnatului, după cca trei ani au fost apreciate de către Curtea Constituțională, aceasta inserându-le în considerentele sale din HCC nr. 7/2017, Adresa PCC-01/162a-7 din 16.02.2017 și DCC nr. 33/2017.

Reținem: urmare a intervenției subsemnatului și invocării faptului că mandatul președintelui Curții Constituționale excede mandatul judecătorului (a se vedea: De-



cia Curții Constituționale nr. AG-7 din 6 octombrie 2014 privind alegerea președintelui Curții Constituționale), Curtea, în HCC nr. 12/2016 [5], a statuat: că mandatul de judecător constituțional poate fi exercitat și după expirarea sa până la numirea succesorului și preluarea funcției, după depunerea jurământului. Atragem atenția că excepțiile sunt valabile doar pentru unii judecători, precum ar fi judecătorii Curții Supreme de Justiție și cei ai Curții Constituționale, iar judecătorii instanțelor ierarhic inferioare din cadrul judecătorilor și curților de apel activează conform regulii generale.

Atragem atenția dvs. că, începând cu anul 2009 (ulterior în 2015, în *Sunt un simplu cetățean & Prin știință și credință spre adevăr [11]*), subsemnatul s-a expus de nenumărate ori asupra faptului care subiecți pot iniția orice tip de referendum republican. Astfel, la examinarea unei sesizări, în § 106 din HCC nr. 24 din 27 iulie 2017 [6], Curtea Constituțională confirmă justetea afirmațiilor subsemnatului și declară neconstituțional alineatul (2) al articolului 144 din Codul electoral nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997, fără a fi direct sesizată la acest subiect.

Actualmente, subsemnatul, într-o postare pe facebook, din 6 iunie 2019, dorea să prevină unele posibile neclarități în privința termenului de 3 luni, la expirarea căruia Președintele Republicii Moldova, în strictă conformitate cu prevederile art. 85 alin. (1) din Constituție are obligația să dizolve Parlamentul. Reținem: Constituția Republicii Moldova stabilește termenii *infra*: ani, luni, săptămâni, zile și ore. *Inter alia*, noi ne conducem, în acest areal, de calendarul gregorian. Apropo, legiuitorul constituant în art. 85 alin. (1) din Constituție operează cu termenul de 3 luni, iar la alin. (2) este statuat un termen de 45 de zile. Suplimentar, menționăm că, legiuitorul consti-

tuant, de asemenea, în art. 90 alin. (3) din Constituție operează cu termenii de *30 de zile și 60 de zile*, iar la alin. (4) cu termenul de *2 luni*. Prin urmare, termenul indicat în luni se calculează în luni și nu în zile. Deci, urmare a faptului că *Înalta Curte* (Curtea Constituțională) își menține jurisprudența sa constantă, expusă în HCC nr. 30/2013 [4], la caz, termenul de 3 luni a expirat la 9 iunie 2019, termen după expirarea căruia Președintele Republicii Moldova în cazul existenței circumstanțelor sau a unei singure circumstanțe statuate în art. 85 alin. (1) din Constituție este obligat să dizolve Parlamentul, după consultarea fracțiunilor parlamentare și emiterii unui Aviz confirmativ de către Curtea Constituțională.

Stimați prieteni! Aristotel spunea: „Mi-e prieten Platon, dar mai prieten îmi e adevărul”. În opinia noastră, termenul de 3 luni, începe să curgă de la data apariției circumstanțelor ce au determinat posibilitatea formării unui nou Guvern/posibilitatea adoptării legilor de către Parlamentul nou constituit. Or, un nou Guvern poate fi format numai după convocarea noului Parlament de către Președintele Republicii Moldova. *Mutatis mutandis*, aceasta se referă și la posibilitatea adoptării legilor de către Parlamentul nou constituit. La caz, mandatele deputaților Parlamentului de legislatura a X-a au fost validate de către Curtea Constituțională la 9 martie 2019, iar Parlamentul Republicii Moldova a fost convocat de către Președintele Republicii Moldova la 21 martie 2019. Prin urmare, Curtea Constituțională trebuia să-și reconsidere poziția sa în privința termenului de 3 luni, care este un termen general de formare a Guvernului și de deblocare a procedurii de adoptare a legilor, care începe să curgă de la data apariției circumstanțelor ce au determinat posibilitatea: 1) formării unui nou Guvern și/sau 2) adoptării legilor

de către Parlamentul nou constituit. Or, dreptul trebuie să fie unul efectiv și nu unul iluzoriu. Deci Parlamentul Republicii Moldova, inițial, trebuie să fie legal constituit pentru a avea posibilitatea reală de a: 1) forma Guvernul și 2) adopta legi. În speța noastră, termenul de 3 luni este un termen general de formare a Guvernului și de deblocare a procedurii de adoptare a legilor, de aceea Curtea Constituțională trebuie să-și reconsidere poziția sa în privința termenului de 3 luni. Logic, curgerea acestui termen trebuia să înceapă de la data de 21 martie 2019 și, respectiv, să expire la 21 iunie 2019.

Așa ar fi constituțional, logic și juridic corect!

Suplimentar, menționăm faptul că: Art. 72 din Codul jurisdicției constituționale reglementează expres și exhaustiv limitele aplicării instituției juridice a Revizuirii hotărârii și avizului Curții Constituționale. Astfel, revizuirea hotărârii și avizului se efectuează numai la invitația Curții Constituționale, prin decizie, adoptată cu votul majorității judecătorilor ei, în cazul în care: a) au apărut noi împrejurări, necunoscute la data pronunțării hotărârii și emiterii avizului, dacă aceste împrejurări sunt de natură să schimbe esențial hotărârea și avizul; b) se modifică prevederile Constituției, ale legilor și ale altor acte normative în al căror temei a fost pronunțată hotărârea și emis avizul.

În final, salutăm faptul că, *Inata Curte*, prin HCC nr. 16 din 15 iunie 2019 [7], și-a recunoscut, tacit, greșeala și a revizuit și anulat actele sale adoptate/emise în perioada 7-9 iunie 2019. *Inter alia*, mandatul unui judecător constituțional a expirat la 5 aprilie 2019.

Totodată, menționăm că, urmare a intervenției subsemnatului, Parlamentul Republicii Moldova, de asemenea, a fost nevoit să reacționeze. Astfel, menționăm că unele



propuneri ale subsemnatului și-au găsit reflectare în Legea nr. 163 din 22 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Astfel, la articolul 25 din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (litera e) a fost abrogată, iar în Codul juridicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 au fost abrogate: la articolul 38 alineatul (1), litera e) și, respectiv, la articolul 74 alineatul (2), litera e). Mai mult, Parlamentul Republicii Moldova, întru executarea Hotărârii Curții Constituționale nr. 6 din 16 mai 2013, luând în calcul propunerile subsemnatului, modifică Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, substituind sintagma „Președintele Republicii Moldova” de la art. 6 alin. (2) cu cuvântul „Guvern” (a se vedea: Legea nr. 56/2015).

În definitiv, ca urmare a insistenței subsemnatului, autoritățile publice sunt impuse să amendeze legislația. Deci orice intervenție a noastră, până la urmă, se încununează de succes. A fost necesar ca, inițial, subsemnatul să organizeze conferințe de presă, să publice studiul său privitor la neconstituționalitatea unor prevederi din Legea cu privire la Curtea Constituțională și să expedieze autorităților proiectul *de lege ferenda* în acest sens, și, astfel, Curtea Constituțională să stabilească, în Hotărârea nr. 6 din 16 mai 2013, neconstituționalitatea sintagmei „Președintele Republicii Moldova” din alineatul (2) al articolului 6, referitoare la numirea de către acesta a judecătorilor Curții Constituționale, din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională. Atragem atenția dvs. că noi am fost primii care am bătut alarma că prevederea în cauză este una neconstituțională și, în subsidiar, Curtea Constituțională a confirmat veridicitatea argumentelor noastre. Mai mult decât atât, argumentele științifice ale subsem-

natului au servit drept considerente pentru Curtea Constituțională și au stat la baza adoptării a șase hotărâri ale Curții (HCC nr. 17/2011, HCC nr. 6/2013, HCC nr. 9/2014, HCC nr. 12/2016, HCC nr. 7/2017, Adresa PCC-01/162a-7 din 16.02.2017, DCC nr. 33/2017, HCC nr. 24/2017). Așadar, dorim să venim în ajutor Parlamentului Republicii Moldova, astfel încât Onorata Curte să-și exercite mandatul conducându-se de prevederile unor acte legislative conforme cu prescripțiile Constituției Republicii Moldova. Astfel, anterior am constatat faptul că în Legea cu privire la Curtea Constituțională și în Codul juridicției constituționale există multe carențe care nu au fost eliminate de către legiuitor până în prezent, deși noi am elaborat și am expediat proiectul respectiv tuturor subiecților abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă. Totodată, ținem să menționăm că unele amendamente propuse de către noi și-au găsit reflectare în actele legislative citate mai sus. În felul acesta, prin art. II din Legea nr. 95 din 21.05.2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative au fost operate modificări în art. 4 alin. (1) lit.a) din Codul juridicției constituționale nr.502-XIII din 16 iunie 1995, unde dispoziția normei legale a preluat conținutul aproape intact al normei constituționale (art. 135 alin. (1) lit.a) din Constituție): „efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;”, fără ca aceleași modificări să sufere prevederile statuate la art. 62 lit.a) și, respectiv, stipulate la art. 38 alin. (1) lit. j) din Codul juridicției constituționale. De altfel, aceleași modificări urmau să survină și la art. 4 alin.(1) lit.a) și, respectiv, art. 25 lit. j) din Legea cu

privire la Curtea Constituțională. Reiterăm faptul că unele prevederi de la art.4 alin.(1) lit.a), art.25 lit.j) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, art.38 alin.(1) lit.j), art.62 lit.a) din Codul juridicției constituționale sunt contrare prevederilor art.135 alin.1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova.

Așadar, am constatat, cu regret, că unele prevederi ale normelor legale contravin prevederilor normelor constituționale, statuate expres de către legiuitor la art.135 alin.(1) lit.a) și lit.g) (cu toate că referitor la prevederile art. 135 alin. (1) lit. g), HCC nr. 2/2016 ar acoperi această necorelare).

Trebuie să menționăm că există mai multe lacune în actele legislative enumerate *supra*, în acest caz scopul nostru fiind de a aduce prevederile normelor legale în deplină concordanță cu prevederile normelor constituționale, astfel încât, pe lângă perfecționarea legislației, să sporească și cultura juridică în societate, întrucât și Parlamentul, și Guvernul timp de mai bine de 18 ani au proliferat nihilismul juridic în această chestiune, iar Curtea Constituțională n-a găsit timp suficient pentru a se îngriji și de „propria legislație”.

Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova. Curtea Constituțională este independentă și se supune numai Constituției.

Curtea Constituțională garantează supremația Constituției. Curtea Constituțională se conduce în activitatea sa de Constituție, de Legea cu privire la Curtea Constituțională și de Codul juridicției constituționale.

Curtea Constituțională exercită la sesizare controlul asupra constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor



internaționale la care Republica Moldova este parte. Deci Curtea Constituțională se alină la dispoziția subiecților abilitați cu dreptul de a sesiza Onorata Curte, astfel, conchidem că, Curtea Constituțională nu se poate autosesiza decât în raport cu propriile hotărâri și numai în anumite cazuri (*revizuirea*).

Reținem: prevederile art.135 alin.1) lit.g) din Constituția Republicii Moldova sunt interpretate extensiv de Curte, prin HCC nr.2/2016.

Atenție: nu trebuie să insistăm asupra proliferării *nihilismului* juridic, de aceea, până la amendarea Constituției, amendarea art. 4 alin. (1) lit. g) și art. 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. g) și art. 38 din Codul jurisdicției constituționale nu le vom susține.

Propunem legiuitorului constituant amendarea unor prevederi

din Constituția Republicii Moldova (proiectul *se anexează*), ca, numai, ulterior legiuitorului ordinar la art. 4 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale va înlocui sintagma „*Curtea Supremă de Justiție*» prin sintagma „*instanțele judecătorești, părțile și/sau reprezentanții acestora*”. La fel, la art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, litera d), urmează a fi expusă în următoarea redacție: „*d) „instanțele judecătorești, părțile și/sau reprezentanții acestora*”.

Reținem: Prima teză a alin. (1) art. 56 din Legea nr. 100/2017 [10] (Actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova) nu este conformă cu

prevederile art.76 din Constituție și HCC nr. 32/1998.

În concluzie, în scopul înlăturării lacunelor depistate,

Propunem subiecților abilitați cu dreptul de inițiativă legislativă și, respectiv, celor abilitați cu dreptul de a iniția revizuirea Constituției două proiecte de lege ferenda privind amendarea unor prevederi din Constituția Republicii Moldova, a Legii cu privire la Curtea Constituțională și ale Codul jurisdicției constituționale. Astfel, ca urmare a adoptării de către Parlamentul Republicii Moldova a proiectelor propuse, vom aduce 1) prevederile Legii cu privire la Curtea Constituțională și, respectiv, ale Codului jurisdicției constituționale în strictă conformitate cu prevederile normelor constituționale și 2) prevederile Constituției Republicii Moldova în strictă conformitate cu exigențele timpului.

Proiect

LEGE

pentru modificarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 8, art.86), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Clauza de adoptare a legii se completează cu termenul „*organică*”.

2. La art. 4 alin. (1) lit. a) cuvântul „*regulamentelor*” se exclude, iar cuvântul „*dispozițiilor*” se substituie prin cuvântul „*ordonanțelor*”.

3. La art. 7 alin. (4) textul „*președintele va fi ales prin tragerea la sorți între candidați*” se substituie cu textul „*se va proceda la alegeri noi, cu participarea altor candidați*”.

4. Art.10 se expune într-o nouă redacție: „*Rapoartele anuale ale Curții se publică în Monitorul*

Official al Republicii Moldova, în luna ianuarie, și, se remit Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Consiliului Superior al Magistraturii, pentru informare.”

5. Art.11 alin.(2) se expune într-o nouă redacție:

„(2) **Plafonul-limită de vârstă pentru exercitarea funcției de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani.**”

6. Articolul 12:

-alin. (1), după cuvântul „*Parlamentului,*” se introduce cuvântul, „**Guvernului,**”;

- alineatul (1) **se abrogă.**—⁽¹⁺⁾ În cazul imposibilității de a depune jurământul în condițiile alin.(1), judecătorul Curții Constituționale va depune jurământul în fața plenului Curții Constituționale.]

7. La art. 21 alin. (4), sintagma „*privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar*” se substituie cu

sintagma „*privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*”.

8. La art. 22 alin. (3) sintagma „*termen anumit*” urmează a fi substituit prin sintagma „*termen determinat*”, iar la alin. (5) sintagma „*data exprimării mandatului*” urmează a fi substituit prin sintagma „*data expirării mandatului*”.

9. Articolul 25:

- alineatul unic devine alineatul (1);

- alin. (1), se completează cu litera b¹) cu următorul text: „**b¹) Consiliului Superior al Magistraturii;**”;

- la lit. j), cuvântul „*, regulamentelor*” se exclude, iar textul „*, ordonanțelor și a dispozițiilor*” se substituie cu textul „**și a ordonanțelor;**”;

- articolul, se completează cu un nou alineat (2), cu următorul cuprins:

„(2) **În cazurile prevăzute, la art. 38 alin. (2) – (4) din Co-**



dul jurisdicției constituționale nr.502/1995, Curtea va fi sesizată de următorii subiecți:

- a) *indicați în art. 141 din Constituție;*
- b) *Președintele Republicii Moldova;*
- c) *Președintele Parlamentului;*
- d) *ministrul justiției;*
- e) *Procurorul General;*
- f) *Comisia Electorală Centrală”.*

10. La art. 25¹ alin. (2), sintagma „*persoanele oficiale de stat exponente ale unui interes public și/sau politic deosebit*” se substituie cu sintagma „*persoanele oficiale de stat exponente ale unui interes public deosebit*”.

11. La art. 26 alin. (4) după cuvântul „*hotărârile*” se introduce cuvântul „*, deciziile*”.

12. La art. 27 alin. (2), textul „*cu excepția cazurilor prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. d), e), f) și h), când examinarea cauzei se amână*” se exclude.

13. Articolul 28¹, se completează cu textul: „*Pentru neexecutarea hotărârii și/sau adresei Curții Constituționale, în termen de cel mult 4 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, persoanei cu funcție de răspundere, se aplică o amendă de la 250 la 500 de unități convenționale. O unitate convențională este egală cu 20 lei.*”

14. Art. 38 alin. (3) se expune în următoarea redacție:

„ (3) *Judecătorilor Curții Constituționale și personalului de specialitate și administrativ li se înmânează legitimație. Modelul legitimației și modul de înmânare a ei personalului de specialitate și celui administrativ al Curții sunt prevăzute de Regulamentul Secretariatului Curții. Modelul legitimației judecătorului Curții Constituționale se stabilește prin decret. Legitimația judecătorilor Curții Constituționale este înmănată de Președintele Republicii Moldova.*”

15. La art. 42 alin.(4)

sintagma: „*iar din partea Judecătoriei Economice - de către Arbitrajul Republicii Moldova*” se abrogă.

Art.II. – Codul jurisdicției constituționale nr.502/1995(Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1995, nr. 53-54, art.597), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Litera i) de la art. 5 se expune în următoarea variantă: „ **i) prezentarea/transmiterea anuală a unui raport către Parlament, Președintele Republicii Moldova, Guvern și Consiliul Superior al Magistraturii privind exercitarea jurisdicției constituționale, pentru informare;**”.

2. La art. 12 alin. (1) prepoziția „*de*” se substituie prin prepoziția „*la*”.

3. Art. 19 alin. (3) se expune în următoarea redacție: „**(3) Dispoziția Președintelui Curții Constituționale se emite în scris și se consemnează pe/într-un formular special.**”

4. La art. 22 alin. (2) sintagma „*cu cel mai târziu 3 zile*” se substituie cu sintagma „*cu cel târziu 3 zile*”.

5. Articolul 27:

titlul articolului 27 va avea următorul cuprins: „**Declarațiile de recuzare și de abținere de la judecată**”;

- alin. (2) va avea următorul conținut: „**Dacă este întrunită cel puțin una din condițiile alin. (1), judecătorul Curții Constituționale este obligat să-și declare abținere de la judecată.**”

6. La art. 31 alin. (5) textul „*Curtea Constituțională poate solicita inițierea unui reprezentant care să expună poziția finală și să rostească cuvântul de încheiere*” se substituie cu textul: „**Curtea Constituțională poate solicita ca un singur reprezentant să-și expună poziția finală și să rostească cuvântul de încheiere.**”

7. La art. 37 sintagma „*în temeiul stabilit*” se substituie cu sintagma „**în termenul stabilit**”.

8. La articolul 38:

alin. (1) lit. j) textul „*legilor, re-*

gulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor, ordonanțelor și a dispozițiilor Guvernului” se substituie cu textul „**legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului**”;

alin. (2), textul „*Subiecții prevăzuți la alin. (1) pot face sesizări în probleme ce țin de competența lor; cu excepția sesizării.*” se substituie cu textul „**În cazurile prevăzute, la alin. (2), Curtea va fi sesizată de următorii subiecți:**”;

alin. (3) se expune în următoarea redacție: „**Curtea confirmă rezultatele referendumului republican, ale alegerilor în Parlament și ale alegerii Președintelui Republicii Moldova. Mandatele Președintelui Republicii Moldova și cele ale deputaților se validează în urma examinării raportului Comisiei Electorale Centrale.**”

9. La art. 46 alin. (1) după sintagma „*Președintele Curții*” se adaugă textul „**sau un judecător care va suplini Președintele în absența acestuia**”.

10. La art. 62 lit. a) cuvântul „*, regulamentelor*” se exclude, iar cuvântul „*dispozițiilor*” se substituie prin cuvântul „*ordonanțelor*”.

11. La art. 65 sintagma „*dă dispoziții*” se substituie cu sintagma „**emite dispoziții**”.

12. La art. 66 alin. (5) textul „*, cu excepția cazurilor prevăzute la art.4 alin. (1) lit. d), e), f) și h), când examinarea cauzei se amână*” se exclude.

13. Titlul Capitolului 10 se expune într-o nouă redacție: „**EXECUTAREA HOTĂRĂRILOR, DECIZIILOR, AVIZELOR ȘI ADRESELOR**”

14. Articolul 74 alin. (2), după litera c), se completează cu litera c¹) cu următorul conținut: „**c¹) Consiliului Superior al Magistraturii**”.

15. În titlul, și, în tot cuprinsul, art. 75, după cuvântul „*hotărârilor/hotărârile/hotărârii/hotărârea*” se



introduce textul „, , *deciziilor, adreselor*” la cazul gramatical respectiv.

16. În titlul art. 77, și, în ambele alineate, după cuvântul „*hotărârilor*” se introduce textul „, , *deciziilor, adreselor*” la cazul respectiv, conform normelor gramaticale.

17. Art. 80 alin. (4) se expune în următoarea redacție: „*Rapoartele anuale ale Curții se publică*

în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, în luna ianuarie, și, se remit Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului și Consiliului Superior al Magistraturii, pentru informare.”

18. La articolul 82:

alin. (1):

sintagma „*salarii minime*” se substituie prin sintagma „*unități*

convenționale, unde o unitate convențională constituie suma de 20 de lei”;

litera c), după cuvântul „*hotărârilor*” se introduce cuvântul „, , *adreselor*”.

19. Articolul 89, se exclude.

Art.III. – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Zinaida GRECEANÎ

Nr... Chișinău, ...iunie 2019.

Proiect

LEGE

pentru modificarea Constituției Republicii Moldova

Parlamentul adoptă prezenta lege constituțională.

Articol unic. – Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 78, art. 140), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 64 alineatul (3), cuvântul „*Vicepreședinții*” se substituie cu sintagma „*Primvicepreședintele și vicepreședinții*”.

2. La articolul 85 alineatul (1), cuvântul „*poate*” se substituie cu cuvântul „*trebuie*” sau sintagma „*este obligat*”.

3. La articolul 135 alineatul (1)

litera g), sintagma „*Curtea Supremă de Justiție*” se substituie cu textul „*instanțele judecătorești, părțile și/sau reprezentanții acestora*”.

4. La articolul 141 alineatul (1) litera a), textul „, , *iar în fiecare din ele trebuie să fie înregistrate cel puțin 20000 de semnături în sprijinul acestei inițiative*” se exclude.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Zinaida GRECEANÎ

Nr. ... Chișinău, ... 2020.

Bibliografie

1. Constituția Republicii Moldova. Republicată în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78 din 29.03.2016, art. 140.

2. Hotărârea Curții Constituționale nr. 40/1998cu privire la interpretarea unor dispoziții din art.85 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=286018>

3. Hotărârea Curții Constituționale nr. 17/2011

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=340439>.

4. Hotărârea Curții Constituționale nr. 30/2013 pentru interpretarea articolului 85 alin.(1) și alin. (2) din Constituția Republicii Moldova (dizolvarea Parlamentului)

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=355617>

5. Hotărârea Curții Constituționale nr. 12/2016 pentru interpretarea prevederilor articolelor 116 alin.(2) și (4) și 136 alin.(1) din Constituție (*extinderea mandatului unor judecători până la numirea succesorilor*)<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=367793>

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=367793>

6. Hotărârea Curții Constituționale nr. 24/2017privind controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 105-VIII din 28 martie 2017 privind desfășurarea referendumului republican consultativ asupra unor probleme de interes național (*referendumul republican consultativ*) <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371426>

7.HCC nr. 16/2019 pentru revizuirea DCC nr. 83/2019, a HCC nr. 13/2019, a HCC nr. 14/2019, a HCC nr. 15/2019, a ACC nr. 1/2019 și a ACC nr. 2/2019. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 209-216 din 28 iunie 2019, art. 133.

8. Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311677>

9. Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311650>

10. Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 7-17 din 12 ianuarie 2018, art. 34.

11. Mihai CORJ. Sunt un simplu cetățean & Prin știință și credință spre adevăr. Studiu complex privind normativitatea, interpretarea și aplicarea dreptului. Chișinău: „LEX SCRIPTA”, (FEP „Tipografia Centrală”), 2015.

12. Mihai CORJ. Fapte, nu vorbe!Competență, consecvență și cumsecădenie. Studiu complex privind normativitatea, interpretarea și aplicarea dreptului. Chișinău: „LEX SCRIPTA”, (FEP „Tipografia Centrală”), 2018.

AUTOR

Mihai CORJ,

avocat, mediator, doctor în drept, conferențiar universitar, Președinte al AO Institutul de Creație Legislativă „LEX SCRIPTA” e-mail: lex-scripta.eu@mail.ru

Mihai CORJ, lawyer, mediator, Doctor of Law, Associate Professor, Chairman of the Institute for Legislative Creation “LEX SCRIPTA” e-mail: lex-scripta.eu@mail.ru